

Når døden nærmer sig

INFORMATION TIL PÅRØRENDE

Når døden nærmer sig hos et alvorligt sygt menneske, kan der ofte opstå usikkerhed og spørgsmål hos de nærmeste:

- Hvad kan forventes i den sidste tid?
- Hvordan kan det ses, at døden er nært forestående?

Denne pjece er udviklet for at støtte jer som pårørende og for at give basal viden om den sidste tid.

MAD OG DRIKKE

Lysten til og behovet for mad og drikke mindskes i takt med, at den syge bliver mere afkræftet. Det indebærer, at det bliver mere anstrengende for den syge at spise og drikke. Derfor kan der være behov for, at den syge får hjælp til det. Det er meget vigtigt, at den syge får serveret netop den mad, han eller hun har lyst til. Mængden skal tilpasses det, som han eller hun magter.

I forløbet kommer der et tidspunkt, hvor mad og drikke hverken er ønsket eller nødvendig, fordi kroppen ikke længere kan drage nytte af mad og drikke.

Pårørende er ofte bekymrede for, om den syge tørster, og har derfor en forventning om, at kunstig væsketilførsel vil lindre. Det vil meget sjældent være nødvendigt, da den syge krop ikke kan udnytte væsken. Tværtimod kan kunstig væsketilførsel give den syge gener i form af væskeophobning og åndenød. Når den syge ikke længere kan spise og drikke, bliver slimhinderne i munden og på læberne ofte tørre. Her kan det være en god idé, at munden bliver fugtet, og at læberne smøres med læbepomade.

Det kan være svært at acceptere, at den syge stopper med at indtage både mad og drikke, også selvom vi ved, at han eller hun er døende. Det er dog et fysisk tegn på, at den syge ikke vil få det bedre.

FORANDRINGER I VEJRTRÆKNINGEN

Mange syge oplever åndenød og åndedrætsbesvær. Det kan medføre angst for at blive kvalt. Angsten kan være medvirkende til, at åndenøden forværres. Det kan derfor være nødvendigt at give medicin for at lindre både angsten og åndenøden.

Ud over medicin har det stor betydning, at der er ro omkring den syge. Tilstedeværelsen af et andet menneske og følelsen af tryghed kan være en stor hjælp til at forebygge åndenød.

I de sidste levetimer kan vejrtrækningen forværres og være præget af højlydt raslen. Det skyldes sput eller slim i luftvejene, fordi den syge ikke længere er i stand til at synke eller hoste.

Vejrtrækningen er sjældent generende for den syge, da han eller hun er bevidsthedssvækket. Det kan dog være ubehageligt for de pårørende at høre på. Medicinsk behandling og lejring af den syge vil hyppigt kunne lindre.

Sugning i luftvejene vil oftest forværre tilstanden og øge mængden af slim. Derfor er det ikke en løsning, vi anbefaler.

Når døden er tæt på, vil vejrtrækningsmønsteret ændre sig igen, og der kan opstå lange pauser mellem vejrtrækningerne. Den anstrengte vejrtrækning opleves værre for familien end for den syge.

SMERTER

En alvorlig sygdom påfører ofte den syge mange smerter. Den syge og de pårørende kan være bekymrede for, at smerterne forværres i den sidste tid. Der findes mange behandlingsmuligheder, som i de fleste tilfælde vil give lindring. Smertestillende behandling har altid til formål at lindre og ikke at fremskynde døden.

BEVIDSTHEDSÆNDRINGER

Den syge bliver i den sidste tid mere træt og sover en stor del af tiden. Det er en naturlig proces, som er udtryk for, at den syge er afkræftet, og må derfor ikke opfattes som manglende påskønnelse af familiens omsorg.

Oplevelsen af at være sammen kan være til stor glæde for alle. At være sammen med mennesker, der er kendte, giver tryghed for den syge og dermed en følelse af, at livet har været betydningsfuldt, og at den syge vil blive husket.

I de sidste døgn kan den syge veksle mellem klare og uklare perioder. Den syge kan måske tale om hændelser, der hører fortiden til, eller tale i vildelse for så at blive klar igen. Tidsfølelsen forsvinder.

I disse situationer er ro og nærvær stadig den bedste støtte. Dog kan der blive behov for beroligende og afslappende medicin, hvis den syge bliver urolig, rastløs og forpint.

Til sidst vil den syge glide over i en tilstand af bevidstløshed. Denne tilstand kan vare fra timer til dage.

UDSEENDE

Den syges hud vil blive bleg og kølig i den sidste tid. Særligt på hænder, fødder og læber kan huden synes blålig.

På dette stadie vågner den syge ikke op igen, men vil sove ind i døden.

GODE RÅD TIL DIG SOM PÅRØRENDE

Det kan være et vanskeligt tidspunkt for de nærmeste, som skal sige endeligt farvel til et nærtstående familiemedlem eller en ven. Det kan være svært at vide, hvad man skal sige til hinanden, samt at udholde stilheden i denne situation. Musik, højtlesning, sang eller andet, der har haft betydning for den syge og jer som pårørende, kan være meningsfuldt.

Hørelsen er den sidste sans, der forsvinder, så det er betydningsfuldt at tale til den syge - også i den sidste tid.

Der er ingen rigtig eller forkert måde at være pårørende på, og som plejepersonale har vi ingen specifikke forventninger til dig eller jer.

Vi er der for at støtte og drage omsorg for jer i en tung og svær situation og vil forsøge at imødekomme jeres behov.

En god dialog er afgørende for, at forløbet bliver godt for alle parter. Ud over dialogen med plejepersonalet er der mulighed for at arrangere en samtale med sygehuspræsten.

KONTAKT OG MERE VIDEN

Hvis I har spørgsmål, er I velkomne til at kontakte os.

Kontakt

Lungemedicinsk Sengeafsnit 204B
Tlf. 97 64 08 68